

Onderwerp	
Informatienota voortgang duurzaamheidsprogramma 2019	
Nummer	2020/62673
Portefeuillehouder	Berkhout, R.A.H.
Programma/beleidsveld	4.1 Duurzame stedelijke ontwikkeling
Afdeling	ECDW
Auteur	K. Adrichem
Telefoonnummer	023-5114494
Email	cadrichem@haarlem.nl
Kernboodschap	Elk half jaar wordt de raad geïnformeerd over de stand van zaken van het duurzaamheidsprogramma, te weten het onderdeel Haarlem Aardgasvrij 2040. In het voorjaar wordt dit gecombineerd met de duurzaamheidsmonitor die de CO2-uitstoot laat zien. In de duurzaamheidsmonitor 2019 staan de effecten uit 2018, aangevuld met de geleverde prestaties in 2019. In 2018 is de totale CO2-uitstoot in Haarlem, ten opzichte van 2017, met circa 3% toegenomen. Door de toenemende economische ontwikkeling heeft de commerciële dienstverlening een hoger gas- en elektriciteitsverbruik. Het gas- en elektriciteitsverbruik van woningen is in 2018 afgenomen ten opzichte van 2017. Ondanks de toename in de totale CO2-uitstoot in 2018 is er nog steeds sprake van een dalende trend in de periode 2012-2018. Bewustwording en handelingsperspectief voor inwoners en ondernemers blijft zeer belangrijk.
Behandelveorstel voor commissie	Het college stuurt de informatienota ter kennisname naar de commissie Beheer.
Relevante eerdere besluiten	Informatienota voortgang duurzaamheidsprogramma (2019/259988) besproken in de commissie van 5 september 2019.
Besluit College d.d. 21 april 2020	1. Het college stelt de informatienota aan de commissie vast. de secretaris, de burgemeester,

Inleiding

Haarlem werkt aan een duurzame, sociale en toekomstbestendige stad. Per 1 januari 2019 is het duurzaamheidsprogramma opgesplitst in het Programma Haarlem Aardgasvrij 2040 en het Programma Haarlem Klimaat Neutraal. Deze nota informeert u over de voortgang van het Programma Haarlem Aardgasvrij, met de effecten uit de klimaatmonitor 2018 en de geleverde prestaties in Haarlem van 2019. In bijlage 1 is dit inzichtelijk gemaakt via de duurzaamheidsmonitor 2019.

2. Kernboodschap

CO₂-uitstoot is toegenomen

In 2018 is de CO₂-uitstoot in Haarlem, ten opzichte van 2017, met circa 3% toegenomen tot 626 kiloton. Met name de commerciële dienstverlening heeft een hoger gas- en elektriciteitsverbruik, veroorzaakt door de toegenomen economische ontwikkeling. Het gas- en elektriciteitsverbruik van woningen (gecorrigeerd voor de gemiddelde buitentemperatuur) is in 2018 afgenomen ten opzichte van 2017. De waarde van 626 kiloton in 2019 is ruim 10% lager ten opzichte van de geschatte waarde in 1990. Ondanks de toename in de totale CO₂-uitstoot in 2018 is er nog steeds sprake van een dalende trend in de periode 2012-2018.

De energietransitie is volop in ontwikkeling

In de regio Noord-Holland Zuid werkt de gemeente Haarlem samen met de provincie en het hoogheemraadschap aan de Regionale Energie Strategie (RES). We moeten meer duurzame energie met zonnepanelen en windmolens gaan opwekken. De RES geeft antwoord op de vraag waar en hoe. In 2019 is de governance-structuur ingericht, is de startnotitie ([2019/434911](#)) vastgesteld en zijn via lokale ateliers met experts en stakeholders de eerste ruimtelijke verkenningen uitgevoerd. In 2020 wordt dit proces vervolgd en wordt een eerste concept RES opgeleverd. De definitieve RES volgt in 2021.

Met de Transitievisie Warmte (TVW) beschrijft de gemeente het tijdspad en de manier waarop wijken van het aardgas af gaan. In 2019 is hiervoor het plan van aanpak ([2019/771699](#)) vastgesteld. In het plan van aanpak voor de TVW zijn twee wijken en een woningtype geïdentificeerd die kansrijk zijn om als eerste van het aardgas af te gaan: Meerwijk, Ramplaankwartier en de woningen vanaf bouwjaar '90-'95. Eind 2020 wordt de TVW voor besluitvorming aangeboden.

Ontwikkelen duurzame warmtevoorziening

De warmteoplossingen kunnen per wijk verschillen en er is nog niet voor elke wijk een duidelijk voordeligste oplossing te bepalen. In de Bronnenstudie ([2019/393567](#)) is onderzocht welke duurzame energiebronnen Haarlem kan benutten als alternatief voor aardgas. Er zijn nog onvoldoende duurzame warmtebronnen direct beschikbaar, daarom blijft de gemeente inzetten op de ontwikkeling van potentiële bronnen zoals restwarmte uit datacentra, aardwarmte en groen gas.



In het Governancebesluit [\(2019/691839\)](#) zijn uitgangspunten opgesteld voor warmtenetten en de rol van de gemeente hierin. Deze kaders vormen bouwstenen voor de TVW.

Financieel instrumentarium voor bewoners

Het aantal afgesloten duurzaamheidsleningen is ten opzichte van 2018 bijna verdubbeld naar 99 leningen. Met deze vorm van financiering worden woningeigenaren gestimuleerd om energiebesparingsmaatregelen in hun woningen te nemen. De gemeenteraad heeft in september het subsidieplafond verhoogd van twee naar vier miljoen euro om meer ruimte te bieden aan meer leningen. Verder zijn met de subsidieregeling Haarlem Aardgasvrij afgelopen jaar 65 subsidies toegekend aan woningeigenaren die hun woning volledig aardgasvrij gemaakt hebben. De looptijd van de regeling is verlengd om woningeigenaren ook in 2020 de kans te geven om in aanmerking te komen voor deze regeling. Daarnaast heeft de gemeente Haarlem samen met de gemeenten Bloemendaal, Zandvoort en Heemstede een rijkssubsidie ontvangen voor de Regeling Reductie Energieverbruik (RRE). Het doel van de regeling is het verminderen van CO₂-uitstoot door het nemen van kleine energiebesparende maatregelen door zo'n 12.000 huiseigenaren waarvan 8.000 Haarlemse woningeigenaren.

Het gemeentelijk vastgoed verduurzaamt

De verduurzaming van het gemeentelijk vastgoed wordt voorbereid. In 2019 zijn voor 70 gebouwen maatwerkadviezen opgesteld en voor 160 gebouwen energielabels bepaald. In 2020 wordt een planning en financiële onderbouwing opgesteld.

Detailhandel en zorginstellingen zetten duurzame stappen

Er zijn 100 duurzaamheidsscans bij detailhandel uitgevoerd. Hiermee krijgen ondernemers inzicht in hoe ze hun bedrijfsvoering kunnen verduurzamen. Ook worden ze begeleid bij het nemen van duurzame maatregelen. In 2020 worden de resultaten hiervan zichtbaar. De Omgevingsdienst IJmond en de gemeente Haarlem werken samen met Haarlemse zorginstellingen aan de Green Deal Zorg om de gezondheidszorg te verduurzamen. Dat gebeurt door reductie van CO₂, zuinig gebruik van grondstoffen, schoon water en een gezonde leef- en verblijfsomgeving. Twee Haarlemse zorginstellingen hebben het certificaat brons behaald van het keurmerk Milieuthermometer Zorg en één zorginstelling behaalde zilver.

De duurzame energie-opwek neemt toe

Samen met de Stichting Huizenaanpak is in het voorjaar een collectieve aankoop zonnepanelen van start gegaan voor huiseigenaren. Bij deze actie zijn gericht woningeigenaren benaderd waarbij vooraf is onderzocht of hun woningen geschikt zijn voor het plaatsen van panelen. Dit heeft geleid tot het plaatsen van 282 panelen. Met Stichting Parkmanagement Waarderpolder is het gezamenlijke project 'Zon op bedrijfsdaken' gestart. Dit heeft ertoe geleid dat acht ondernemers in de Waarderpolder in totaal 4.000 zonnepanelen op hun daken hebben geplaatst. Verder heeft Coöperatie Kennemer Kracht (CKK) heeft een grote rol gespeeld in de realisatie van twee collectieve

zonnedaken bij sportvereniging Onze Gezellen en bij KDC Rozemarijn Spaarnecollectief. Dit brengt het totaal op acht projecten in Haarlem, met circa 500 deelnemers die in totaal circa 3.300 zonnepanelen bezitten. Daarnaast is de gemeente gestart met een onderzoek naar het strategisch vastgoed waarbij wordt gekeken of de gebouwen geschikt zijn voor collectieve zonnestroomdaken. Door de woningcorporaties zijn op bestaande gebouwen en nieuwbouwprojecten meer dan 2.000 zonnepanelen geplaatst. Geschat wordt dat er in 2019 in heel Haarlem ruim 13.000 zonnepanelen geplaatst zijn.

Gemeente Haarlem werkt samen met innovatieve initiatieven

Om de energietransitie een extra impuls te geven is in 2016 het Programma Innovatieve Aanpakken van de VNG gestart. Samen met coalities van installateurs en aannemers is gewerkt aan procesinnovatie voor het verduurzamen van de bestaande woningvoorraad. Dit programma is in 2019 afgerond. De resultaten zijn aanpakken voor het verduurzamen van monumenten, voor VvE's, en voor woningen van na bouwjaar '95. Daarnaast is het buurtonderhoudsplan van buurtcoöperatie Garenkokerskwartier uitontwikkeld. De opgedane kennis wordt gedeeld met andere overheidsprogramma's zoals het Kennis en Leerprogramma Aardgasvrije Wijken en de RES. Het [eindrapport](#) is recent gepubliceerd.

Het wijkinitiatief Spaargas onderzoekt hoe de wijk Ramplaankwartier kan worden verwarmd met lokaal opgewekte energie. Met behulp van een subsidie van het Rijk is een technisch en financieel haalbaar ontwerp gemaakt. Het betreft een lage temperatuur warmtenet met Warmte-Koude Opslag (WKO), zon-thermische PVT-panelen op de daken en warmtepompen in de woningen. Met de nieuwe wijkinitiatieven zoals de Groene Kroon (Koninginnebuurt en Bosch en Vaart) en de Witte Heeren Gasloos (Centrum) zijn er nu 20 actieve bewonersgroepen.

De Haarlemmer wordt steeds bewuster

Het is van belang dat de nieuwe generatie Haarlemmers die op school zit, duurzaamheidsonderwijs krijgt. In totaal hebben bijna 5.500 leerlingen via Natuur en Milieu Educatie (NME) actief les gehad over energietransitie, klimaatadaptatie en circulaire economie. Dat is een verhoging van 1200 leerlingen ten opzichte van 2018. Steeds meer scholen (basis- én voortgezet onderwijs) organiseren duurzaamheidsprojecten. Ook is de Kinderkrant Jong023 gelanceerd, die maandelijks 6300 leerlingen (en hun ouders) bereikt.

De bewustwordingscampagne 'Haarlem wordt steeds gasvrij' is uitgebreid. Hiermee en met de Groene Mug campagne bereiden we Haarlemmers voor op een duurzame toekomst. Zeventien ambassadeurs met een duurzame woning inspireren inwoners door hen thuis te ontvangen en doen mee aan markten en bijeenkomsten. Het bereik van de online marketingcampagne 'Haarlem wordt steeds gasvrij' met 4 miljoen vertoningen was hoog. De combinatie van social media-kanalen, de



Groene Mug nieuwsbrief en de samenwerking met partners en bestaande wijkinitiatieven heeft afgelopen jaar geleid tot ruim 14.000 online bezoekers.

3. Consequenties

Liggen we op koers?

49% CO₂-reductie in 2030, ten opzichte van 1990

De totale CO₂-uitstoot in Haarlem in 2018 is ruim 10% lager dan de waarde van 700 kiloton uit 1990. Ondanks het feit dat de waarden nog steeds de trendlijn richting de gewenste CO₂-reductie volgen (zie duurzaamheidsmonitor), zal er de komende jaren een versnelling van de reductie van CO₂-uitstoot moeten plaatsvinden om dit doel te bereiken.

De routekaart Haarlem Aardgasvrij 2040 wordt herzien en in 2021 aan de raad voorgelegd. Hierin zal de focus liggen op maatregelen die per bestede euro het grootste effect hebben op de CO₂ reductie. De routekaart focust op maximale opwek van schone energie en reductie van CO₂ en zal hiermee aansluiten op de klimaatbegroting.

In 2019 is het klimaatakkoord gesloten waarbij de regie bij de gemeenten ligt. Haarlem heeft bij de vaststelling hiervan aangegeven dat gemeenten meer middelen moeten krijgen om deze taken uit te voeren. De VNG onderzoekt dit nu. Haarlem is hier middels een klankbordgroep bij betrokken. Zonder extra middelen vanuit het Rijk zal het lastig worden deze opgave te realiseren.

Haarlem aardgasvrij in 2040

Ondanks de toename van het gasverbruik in 2018 ten opzichte van 2017, voor met name het verwarmen van de gebouwen van de commerciële dienstverlening in Haarlem, volgen de waarden van het totale jaarlijks gasverbruik over de periode 2012-2018 nog steeds de trendlijn richting een aardgasvrij Haarlem in het jaar 2040. De onverwachte toename van gasverbruik bij de commerciële dienstverlening kunnen we nog niet verklaren. De vraag is uitgezet bij het Centraal Bureau voor Statistiek.

Maximaal mogelijke hernieuwbare energie

De opwek van duurzame elektriciteit in Haarlem is toegenomen van 2,3% in 2017 naar 3,0% in 2018, een verhoging van 30% in één jaar tijd. De opwekking van duurzame elektriciteit in Haarlem vindt voor het grootste deel plaats met zonnepanelen. In 2018 zijn er naar schatting circa 11.000 zonnepanelen geplaatst. De grootste zonne-energiesystemen zijn geplaatst bij het bedrijf Intercel in de Waarderpolder (600 stuks), het Boerhaavebad (circa 540 stuks) en het collectief zonnedak Nova College (500 stuks). Eind 2018 lagen circa 60.000 zonnepanelen op de daken van woningen, utiliteitsgebouwen en bedrijven. Om in 2030 30% van het elektriciteitsverbruik van woningen en utiliteitsgebouwen duurzaam op te wekken zijn ongeveer 700.000 zonnepanelen nodig. Met een jaarlijkse toename van 30% is dit haalbaar. In de komende tien jaar zal het aantal zonnepanelen in Haarlem met een factor 10 moeten toenemen.

4. Vervolg

- Halfjaarlijks informeren we de raad via een informatienota over de voortgang van het duurzaamheidsprogramma (Haarlem Aardgasvrij 2040). De voortgangsrapportage in het voorjaar wordt gecombineerd met de duurzaamheidsmonitor.
- U wordt maandelijks op de hoogte gesteld van actuele duurzame thema's via de Groene Mug nieuwsbrief.
- De besluiten die in 2020 worden voorgelegd zijn als overzicht in de 'tijdlijn besluitvorming energietransitie' gezet, zie bijlage 2.
- De ambities worden begrensd door de beschikbare financiële middelen. Om de ambities te kunnen realiseren is meer budget nodig dan het rijk voor de uitvoering van het klimaatakkoord voor 2020 en 2021 beschikbaar stelt. Bij de afweging om prioriteiten aan te scherpen of budget te wijzigen wordt de raad betrokken bv middels de Kadernota 2021.
- In het voorjaar van 2021 wordt de routekaart Haarlem Aardgasvrij 2040 als herziene versie voor vaststelling voorgelegd.

5. Bijlagen

- Bijlage 1: Duurzaamheidsmonitor 2019
Bijlage 2: Tijdlijn besluitvorming energietransitie